

บทที่ 3

กระบวนการวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มีลักษณะพิเศษประการหนึ่งคือ มีกฎหมายสารบัญญัติ และวิธีสบัญญัติร่วมอยู่ด้วยกัน และหลังจากที่ศาลได้รับคดีล้มละลายไว้พิจารณาแล้ว ผู้ฟ้องอาจมี โอกาสเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิธีพิจารณาคดีในบางประการ ในบทนี้จะได้กล่าวถึงหลักกฎหมายที่ เกี่ยวข้องคือ การวางเงินประกัน การรวมพิจารณาคดี การถอนฟ้องคดี การจำหน่ายคดี และการพิจารณา คดี (มาตรา 11-14) อย่างไรก็ตามกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคดีล้มละลายยังมีอยู่ทั่วไปใน พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และรวมถึงพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดี พ.ศ. 2542

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลาย

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดตั้งศาลล้มละลายขึ้นมาพิจารณาคดีเป็นการเฉพาะ ดังนั้นในการยื่น ฟ้องคดีล้มละลายจึงต้องปฏิบัติตามมาตรา 3 มาตรา 7 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล ล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ดังนี้

➡ ศาลล้มละลายแบ่งออกเป็นชั้นต้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ศาลล้มละลายกลาง และ ศาลล้มละลายภาค สำหรับการอุทธรณ์ ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายให้เป็นไปตาม มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 โดยแบ่ง ออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายในคดีฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ รวมถึง คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีดังกล่าวให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำ พิพากษาหรือคำสั่งนั้น ทั้งนี้การอุทธรณ์ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 90/79 แห่งพระราชบัญญัติ ล้มละลาย(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541

บทที่ 3 กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

2. คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล้มละลายในคดีล้มละลายอื่น ๆ¹ ต้องอุทธรณ์ฎีกาตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม

▶ ศาลล้มละลายกลางมีเขตอำนาจพิจารณาคดีล้มละลายตลอดเขตกรุงเทพมหานคร แต่คดีล้มละลายที่เกิดขึ้นนอกเขตอำนาจศาลก็สามารถยื่นฟ้องต่อศาลล้มละลายกลางได้แต่ต้องยื่นขออนุญาตต่อศาลและแสดงเหตุผลความจำเป็นหรือความสะดวกเป็นสำคัญ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลล้มละลายกลางที่จะรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่

▶ ศาลล้มละลายภาค (ปัจจุบันยังไม่ได้จัดตั้งขึ้นจริง) หากได้จัดตั้งขึ้นก็จะกำหนดเขตอำนาจศาลครอบคลุมจังหวัดใดบ้าง โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อให้คู่ความและประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกมากขึ้น เมื่อในขณะนี้ยังไม่มีศาลล้มละลายภาคให้โจทก์หรือผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลจังหวัดที่โจทก์มีสิทธิฟ้องหรือร้องขอไปพลางก่อนเสมือนหนึ่งเป็นศาลล้มละลายกลาง² ศาลจังหวัดเมื่อได้รับคำฟ้องหรือคำร้องแล้วให้แจ้งไปยังศาลล้มละลายกลางทราบและพิจารณารับคดีไว้หรือไม่ เมื่อได้รับคดีไว้ก็จะกำหนดวันนั่งพิจารณาและพิพากษาคดี ณ ศาลจังหวัดแห่งท้องที่นั้น หรืออาจกำหนดให้ทำการนั่งพิจารณาและพิพากษาคดีที่ศาลล้มละลายกลางก็ได้แล้วแต่กรณี

▶ ศาลล้มละลายไม่ว่าส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคจะมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีล้มละลาย กรณีร้องขอให้นิติบุคคลล้มละลาย และคดีแพ่งอันเกี่ยวเนื่องกับคดีล้มละลาย รวมถึงคดีอาญาตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/80 ถึงมาตรา 90/90 และมาตรา 161 ถึง มาตรา 175³ (สำหรับคดีอาญาดังกล่าวข้างต้นนั้น ท่านอาจารย์ปรีชา พานิชวงค์เห็นว่าไม่น่าจะอยู่ภายใต้การพิจารณาของศาลล้มละลายกลาง)⁴

¹ ให้บังคับตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติเองไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกาจึงต้องพิจารณาจากมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติว่า นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายและข้อกำหนดตามมาตรา 19 ในกรณีไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

² มาตรา 30 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542

³ มาตรา 3 และมาตรา 7 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542

⁴ ปรีชา พานิชวงค์ คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย กรุงเทพมหานคร, นิติบรรณาการ, สิงหาคม 2546 หน้า 52

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

▶ คดีอาญาที่การกระทำเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย (มาตรา 7 วรรคสอง)

▶ คดีอาญาที่การกระทำเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันในความผิดที่เกี่ยวข้องกันซึ่งบางกรรมเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาว่าด้วยล้มละลาย ส่วนบางกรรมไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาว่าด้วยล้มละลาย (มาตรา 7 วรรคสาม)

เงินประกันคดี

มาตรา 11

เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายต่อศาลเป็นจำนวน 5,000 บาท ในขณะที่ยื่นฟ้องคดีล้มละลาย...และศาลมีอำนาจเรียกให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์วางเงินประกันค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

การวางเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในคดี และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจขอต่อศาลให้โอนเงินส่วนนี้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับตนในการดำเนินการใด ๆ ตามคดีล้มละลายนี้ได้ เช่น ค่าลงโฆษณา คำสั่งใด ๆ ของศาลไม่ว่าทางราชกิจจานุเบกษา หรือหนังสือพิมพ์ (ดู มาตรา 28) ค่าใช้จ่ายในการออกไปยึดทรัพย์ของลูกหนี้

▶ ข้อสังเกต

- แต่ในการฟ้องคดีล้มละลาย เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ยังต้องเสียค่าขึ้นศาลแยกต่างหากอีกจำนวน 500 บาท (มาตรา 179 (1)) ซึ่งเป็นอีกส่วนที่แตกต่างจากเงินประกันค่าใช้จ่าย
- ผู้ชำระบัญชี(ในกรณีร้องขอให้นิติบุคคลล้มละลาย) ตามมาตรา 88 ต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายด้วยเช่นกัน
- หากภายหลังคดีล้มละลายเสร็จสิ้นไปไม่ว่ากรณีใด ๆ เช่น โจทก์ถอนฟ้อง หรือศาลพิพากษายกฟ้อง และหากเงินประกันค่าใช้จ่ายยังไม่ได้ใช้ไป และ/หรือแต่บางส่วนผู้วางเงิน ไม่ว่าจะป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ หรือผู้ชำระบัญชีสามารถขอรับเงินคืนได้

การรวมพิจารณาคดี

ในการฟ้องคดีล้มละลาย เราจะเห็นว่า ลูกหนี้อาจมีเจ้าหนี้ได้หลายคน และกฎหมายก็ได้ **บัญญัติห้ามมิให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์รายเดียวฟ้อง ลูกหนี้ล้มละลาย** เจ้าหนี้รายอื่นแต่ละรายจึงอาจฟ้อง ลูกหนี้ให้ล้มละลายได้โดยลำพังเพียงแต่ต้องมี

มาตรา 12

ถ้ามีคำฟ้องหลายรายให้ลูกหนี้คนเดียวล้มละลายก็ดี หรือให้ลูกหนี้ร่วมกันแต่ละคนล้มละลายก็ดี ศาลมีอำนาจสั่งให้รวมการพิจารณาได้

คุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นลูกหนี้คนเดียวจึงอาจถูกเจ้าหนี้หลายรายฟ้อง เป็นคดีล้มละลายจำนวนมากได้ ศาลล้มละลายมีอำนาจสั่งให้รวมการพิจารณาคดีได้ ตามมาตรา 12 พ.ร.บ.ล้มละลายฯ

 ข้อสังเกต

- **มาตรา 15** กำหนดไว้ในลักษณะว่า หากว่าในคดีล้มละลายใดลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้รายอื่นจะฟ้องลูกหนี้คนเดียวเท่านั้นเป็นคดีล้มละลายอีกไม่ได้
- การรวมพิจารณาคดีล้มละลายแตกต่างจากการรวมพิจารณาคดีแพ่งสามัญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 28 บัญญัติ (สรุป) **ถ้าคดีมีหลายเรื่องค้างพิจารณาในศาลเดียวกัน หรือในศาลชั้นต้นสองศาลต่างกัน และคู่ความทั้งหมด หรือบางฝ่ายเป็นคู่ความเดียวกัน กับทั้งอ้างรวมได้แล้วจะเป็นการสะดวก ...หากศาลเห็นว่าคดีเหล่านั้นเกี่ยวเนื่องกัน...ก็สั่งให้รวมพิจารณาได้**
- ในคดีล้มละลาย มาตรา 12 ถือหลักที่ลูกหนี้คนเดียวถูกฟ้องหลายคดี หรือลูกหนี้ร่วมหลายคนถูกฟ้องแยกกันเป็นคนละคดี ศาลมีอำนาจให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกันได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าคดีเหล่านั้นเกี่ยวเนื่องกันหรือไม่ หรือคดีนั้น ๆ เมื่อรวมแล้วจะสะดวกแก่การพิจารณาหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากการรวมพิจารณาในคดีแพ่งสามัญ

คำพิพากษาฎีกาที่ 7255/2540 มูลหนี้ที่โจทก์นำมาฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยทั้งเจ็ดเด็ดขาดและพิพากษาให้จำเลยทั้งเจ็ดเป็นบุคคลล้มละลายมิใช่หนี้ที่จำเลยทั้งเจ็ดต้องร่วมกันรับผิดชอบ

บทที่ 3 กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

โจทก์ หากแต่เป็นหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งจำเลยแต่ละคนต้องรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวในลักษณะที่แบ่งแยกจากกันได้ หากเกี่ยวข้องกันไม่ โจทก์จะฟ้องจำเลยทั้งเจ็ดรวมมาในคดีล้มละลายเดียวกันไม่ได้ เนื่องจากการยื่นคำฟ้อง หรือคำร้องขอให้ผู้ใดเป็นบุคคลล้มละลายตั้งบังคับตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย มาตรา 150

เมื่อปรากฏว่าจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 4 จำเลยที่ 6 และจำเลยที่ 7 มิได้เป็นผู้ซึ่งมีภูมิลำเนาในเขต หรือประกอบธุรกิจอยู่ในเขตอำนาจศาลชั้นต้นขณะที่โจทก์ยื่นคำฟ้อง การที่ศาลชั้นต้นรับคำฟ้องของโจทก์ในส่วนจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 4 จำเลยที่ 6 และจำเลยที่ 7 ไว้พิจารณาจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การถอนฟ้อง

มาตรา 11

...และจะถอนคำฟ้องนั้นไม่ได้
เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

โดยหลักแล้ว คดีล้มละลายเมื่อได้ยื่นฟ้องแล้วจะถอนฟ้องไม่ได้ เว้นแต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ไม่ว่าจะจำเลยในคดีล้มละลายจะไต่ยื่นคำให้การหรือไม่ก็ตาม เพราะในมาตรา 13 กฎหมายล้มละลายไม่ได้กำหนดให้จำเลยคดีล้มละลายต้องยื่นคำให้การเสมอและไม่มีผลเป็นการขาดนัดยื่นคำให้การแบบคดีแพ่ง

ดังนั้นการถอนฟ้องคดีล้มละลายจึงทำได้ยากยิ่งกว่าการถอนฟ้องคดีแพ่งสามัญ ทั้งนี้เพราะคดีล้มละลายเป็นการฟ้องเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั่วไป มิใช่ฟ้องเพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหนี้ใช้มาตรการล้มละลายเป็นเครื่องมือข่มขู่ หรือบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้อีกด้วย ดังนั้นการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องจึงเป็นกรณี ๆ ไป

การถอนฟ้องคดีแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 175

- ในคดีแพ่งสามัญนั้นก่อนที่จำเลยจะยื่นคำให้การแก้ฟ้อง โจทก์ชอบที่จะขอถอนฟ้องได้เสมอ เพียงแต่ยื่นคำบอกกล่าวต่อศาลเท่านั้น
- หากภายหลังจำเลยยื่นคำให้การแล้ว ศาลจะอนุญาตได้ต้องฟังจำเลยก่อน ศาลจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1593/2543 ซึ่งวินิจฉัยว่า การฟ้องคดีล้มละลายมิใช่เป็นเรื่องที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ฟ้อง เพื่อให้จำเลย หรือลูกหนี้ชำระหนี้เงินแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง แต่เป็นการฟ้องเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้โดยทั่วไป แม้จำเลยที่ 3 จะชำระเงินให้แก่โจทก์และโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่จำเลยที่ 3 ก็ตาม ก็เป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 3 มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั่วไป จึงไม่สมควรอนุญาตให้โจทก์ถอนฎีกา

➡ เหตุที่ศาลจะอนุญาตให้ถอนฟ้อง

มาตรา 11 บัญญัติให้การถอนฟ้องคดีล้มละลายต้องได้รับอนุญาต (ดุลพินิจ) จากศาลเท่านั้น การพิจารณาอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับเหตุผลและข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ศาลจะใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือไม่นั้น ศาลต้องปฏิบัติตามวิธีพิจารณาคดีบางประการ โดยวิธีพิจารณาคดีอาจแตกต่างกันตามข้อเท็จจริง ดังนี้

กรณีแรก : ศาลยังไม่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว

- การถอนฟ้องกรณีนี้ให้ปฏิบัติตามมาตรา 175 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบมาตรา 14 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลายฯ ซึ่งบัญญัติให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีสอง : ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวแล้ว

- ศาลจะอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือไม่นั้นให้ศาลฟังจำเลยในคดีก่อน และศาลต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 154 ประกอบด้วย
 - ก่อนศาลจะจำหน่ายคดี ศาลต้องโฆษณาการขอถอนฟ้องในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 1 ฉบับ เพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน
 - นอกจากนี้โดยปกติศาลจะปิดประกาศนี้ไว้ที่หน้าศาลอีกทางหนึ่งด้วย

การที่กฎหมายบัญญัติให้การถอนฟ้อง (ภายหลังมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว) ต้องประกาศทางหนังสือพิมพ์ก่อน เพื่อให้เจ้าหนี้ของลูกหนี้รายอื่น ๆ ทราบและเข้ามาดำเนินคดีล้มละลายแทนเจ้าหนี้

ผู้เป็นโจทก์เดิม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57(2) (ประกอบ มาตรา 14 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542)หรือฟ้องลูกหนี้เป็นคดีใหม่

การร้องขอในคดีล้มละลาย

นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า เจ้าหนี้อื่นไม่น่าจะมีสิทธิร้องขอเข้ามาแทนที่โจทก์ในคดีล้มละลายเดิมได้ เพราะ

- เป็นเจ้าหนี้คนละคนกัน หนีก็มาจากมูลหนี้ต่างรายกัน
- กฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการที่จะร้องขอเข้ามาแทนที่โจทก์ในคดีเดิมไว้เป็นการเฉพาะ

ในทางปฏิบัติ ศาลอนุญาตให้เจ้าหนี้อื่นร้องขอเข้ามาแทนที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ในกรณีที่โจทก์เดิมขอถอนฟ้องและศาลอนุญาต (น่าจะอาศัยเหตุผลที่ว่า การฟ้องคดีล้มละลายเป็นการฟ้องเพื่อประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งปวง มิใช่เป็นการฟ้องเพื่อเจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง) ดังนั้นเจ้าหนี้รายอื่นจึงควรมีสิทธิร้องขอเข้ามาแทนที่โจทก์ได้ โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่

คดีล้มละลายอนุญาตและเปิดโอกาสให้มีการ “ถอนฟ้อง” ได้เฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้น เพราะโดยหลักแล้วหากศาลชั้นต้นมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือพิพากษายกฟ้องแล้ว ถือว่าคดีนั้นศาลได้วินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีแล้ว โจทก์จะขอถอนฟ้องไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 3286/2530 โจทก์ฟ้องขอให้พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย

• จำเลยที่ ๑ ไม่ยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา จำเลยที่ ๒ ให้การว่ามีเงินพอที่จะชำระหนี้ได้ ขอให้ยกฟ้อง

• ศาลชั้นต้นมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ ๑ เด็ดขาด ส่วนจำเลยที่ ๒ ยังฟังไม่ได้ว่ามีหนี้สินส่วนตัว ให้ยกฟ้อง

• โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้พิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ ๒ เด็ดขาด นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

• จำเลยที่ ๒ ฎีกา ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องจำเลยที่ ๒ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และจำเลยที่ ๒ แฉลงไม่คัดค้าน ศาลชั้นต้นลงโฆษณาประกาศหนังสือพิมพ์แล้ว ไม่มีผู้ใดคัดค้าน

บทที่ 3 กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า 'คดีนี้ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้พิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ ๒ เด็ดขาดแล้ว โจทก์จะมาขอถอนฟ้องจำเลยที่ ๒ ในชั้นนี้ไม่ได้ จึงให้ยกคำร้อง แล้วฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยที่ ๒ ยังมีทางที่จะชำระหนี้รายนี้ได้ยังไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1636/2532 การขอถอนฟ้องคดีล้มละลายจะกระทำได้เฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้น ดังนั้นคดีล้มละลายที่ศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว แม้อคดียังไม่ถึงที่สุดโดยมีอุทธรณ์ต่อมา โจทก์จะขอถอนฟ้องในชั้นอุทธรณ์ไม่ได้

การกำหนดวันพิจารณา

คดีล้มละลายเป็นคดีที่ทุกฝ่ายอยู่ในภาวะเสียหาย การพิจารณาคดีโดยเร็วจึงเป็นเรื่องที่ควรกระทำ ดังนั้นนับแต่วันที่รับฟ้องคดีล้มละลายไว้พิจารณาจึงกำหนดให้ศาลกำหนดวันพิจารณาเป็นการ “ด่วน” ทั้งนี้ให้คำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อม เช่น ความซับซ้อนของคดี พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ความพร้อมของ

ฝ่ายเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และศาล

มาตรา 13

เมื่อศาลสั่งรับฟ้องคดีล้มละลายไว้แล้ว ให้กำหนดวันนั่งพิจารณาเป็นการด่วน และให้ออกหมายและส่งสำเนาคำฟ้องไปยังลูกหนี้ให้ทราบก่อนวันนั่งพิจารณาไม่น้อยกว่า 7 วัน

➡ ข้อสังเกต

○ มาตรา 13 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และ มาตรา 15 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542⁵ นั้นเป็นบทบัญญัติที่สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการล้มละลายจำเป็นต้องมีความสะดวก รวดเร็วเพื่อทั้งลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากคดี และเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้จากคดีโดยไม่ชักช้า

พิจารณา

⁵ มาตรา 15 กำหนดให้ศาลล้มละลายนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เดือนคดียจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจกล่าวล่วงเสียได้ และเมื่อเสร็จการพิจารณาคดีให้รับทำคำพิพากษา หรือคำสั่งโดยเร็ว หรือกรณีคู่ความไม่มาศาลในนัดใด ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตจากศาลหรือไม่ ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นได้ทราบกระบวนการพิจารณาของศาลในนัดนั้น

บทที่ 3 กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

- มาตรา 13 มิได้บัญญัติให้ก่อนถึงวันนั่งพิจารณา(สืบพยาน) ลูกหนี้ต้องยื่นคำให้การก่อนเสมอ ดังนั้นลูกหนี้จะยื่นหรือไม่ยื่นคำให้การก็ได้และการไม่ยื่นไม่ถือเป็นกรขาดนัดยื่นคำให้การ
- แต่ในคดีล้มละลาย หากคู่ความมิได้มาศาลโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลอาจสั่งให้มีการขาดนัดพิจารณาได้ (อาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 200 ประกอบมาตรา 14

การจำหน่ายคดี

หลักการพิจารณาจำหน่ายคดีได้หรือไม่เพียงใดในคดีล้มละลาย ให้พิจารณาดังนี้

- กรณีศาลล้มละลายยังมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 132 (ประกอบมาตรา 14 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542)
- กรณีศาลล้มละลายมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวแล้ว การที่ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีนอกจากต้องพิจารณาเงื่อนไขตามมาตรา 132 ในวิธีพิจารณาคดีแพ่งแล้ว ต้องปฏิบัติตามมาตรา 154 พระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 ด้วย

คำอธิบาย ในคดีล้มละลายการจำหน่ายคดี คือ การที่ศาลสั่งให้คดีเรื่องนั้นพ้นไปจากอำนาจศาล โดยที่ศาลไม่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดี จะเกิดขึ้นเมื่อ โจทก์ถอนฟ้อง ทิ้งฟ้อง หรือขาดนัดพิจารณา

ถอนฟ้อง หลักเกณฑ์การถอนฟ้องคดีล้มละลายได้กล่าวถึงแล้วข้างต้นในมาตรา 11 ประกอบมาตรา 154 (แล้วแต่กรณีศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวแล้วหรือไม่)

โจทก์ทิ้งฟ้อง (มาตรา 174 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง) คือ การที่โจทก์เพิกเฉยไม่ร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ส่งหมายเรียกให้แก้คดีแก่จำเลย และไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุแห่งการเพิกเฉยนั้นภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันที่ยื่นคำฟ้อง รวมทั้งการเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่

บทที่ 3 กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

ศาลเห็นสมควรด้วย นอกจากนี้ถ้าจำเลยไม่นำส่งสำเนาฎีกาภายในกำหนด ก็ถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องฎีกาตามมาตรา 174 (2) ประกอบมาตรา 246, 247 เช่นกัน

ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงให้ศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด

การขานัดพิจารณา คือ การที่โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานโจทก์ ทั้ง ๆ ที่ศาลได้ส่งหมายกำหนดวันนัดสืบพยานให้โจทก์ทราบโดยชอบแล้ว (หลักเกณฑ์ในเป็นไปตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายฯ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198, 200, 201)

➡ ข้อสังเกต

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวไปแล้ว ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีได้ ต้องปฏิบัติตาม มาตรา 154 พ.ร.บ. ล้มละลายก่อน กล่าวคือ **“ให้โฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับเพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน”**

การพิจารณาคดีล้มละลาย มาตรา 14

ในกรณีที่ศาลได้ประทับรับฟ้องคดีล้มละลายไว้และได้นัดวันนั่งพิจารณาคดีเป็นการด่วนแล้ว

ให้ศาล (พิพากษา) ยกฟ้อง หาก

1. พิจารณาแล้วไม่ได้ความจริงตามมาตรา 9 หรือความจริงตามมาตรา 10 หรือ
2. ลูกหนี้ นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือ
3. มีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย

ในวันนั่งพิจารณาคดี ศาลล้มละลายจะพิจารณาว่าลูกหนี้เป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวและต้องด้วยเงื่อนไขอื่น ๆ ตามมาตรา 7-10 หรือไม่ หากศาลเห็นว่าลูกหนี้เป็นบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวจริงก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไป ดังนั้นในขั้นตอนนี้จึงถือเป็นประเด็นแห่งคดีที่สำคัญ

➡ ข้อสังเกต

บทที่ 3 กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

○ การพิจารณาคดีล้มละลาย ศาลจะถือเอาคำฟ้องโจทก์หรือพยานหลักฐานของโจทก์เป็นหลัก แม้จำเลยไม่ยื่นคำให้การ หรือไม่มาในวันพิจารณา ศาลก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาไปโดยฝ่ายเดียว

○ แต่ถ้าจำเลยยื่นคำให้การและมาในวันนัดพิจารณาโดยมีการอ้างพยานหลักฐานสนับสนุนของตนเอง ศาลก็จะทำการสืบพยานจำเลยด้วย

○ หลักในการพิจารณาของศาลที่ว่า ต้องพิจารณาความจริงให้ได้ตามมาตรา 9 หรือ 10 นั้น หมายความว่า “ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือเป็นไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนหรือไม่” โดยชัดเจน จริง ๆ

○ เหตุผลที่ศาลต้องพิจารณาให้ได้ความจริงโดยชัดเจน เพราะการได้ความจริงตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 มีผลให้ศาลต้องมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดอันจะก่อให้เกิดการจำกัดสิทธิ เสรีภาพของลูกหนี้ทั้งในทางการเงิน ทรัพย์สิน รวมถึงเสรีภาพด้วย

○ เปรียบเทียบกับคดีแพ่ง ในการพิจารณาคดีแพ่งสามัญ การที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดชนะ หรือเพื่อยุบ่นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือในพยานหลักฐานของคู่ความแต่ละฝ่าย โดยไม่ถึงขนาดต้องนำเชื่อและเป็นความจริงชัดเจน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 179/2524 การที่โจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในคดีล้มละลายว่า จำเลยยอมชำระหนี้ให้โจทก์ตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ ถ้าจำเลยผิดนัดให้ศาลพิพากษาจำเลยให้ล้มละลายตามฟ้อง ดังนี้ แม้จำเลยผิดนัด ศาลก็จะพิจารณาให้จำเลยล้มละลายในทันทีตามสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ได้ ศาลจะต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด...

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 618/2530 การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ใดเป็นบุคคลล้มละลายนั้นมิใช่อาศัยแต่คำฟ้องข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขตามข้อสันนิษฐานของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 8 เพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องพิจารณาถึงเหตุผลอื่นมาประกอบที่พอแสดงให้เห็นว่าจำเลยตกอยู่ในฐานะ ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวด้วย ดังนั้น ถ้าปรากฏเพียงว่าจำเลยได้รับหนังสือทวงถามจากโจทก์ให้ชำระหนี้แล้วรวม 2 ครั้ง มีระยะห่างกันไม่น้อยกว่า 30 วัน และจำเลยยังไม่ได้ชำระหนี้ โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นมาสนับสนุนแสดงให้เห็นถึงฐานะของจำเลยว่าตกอยู่ในสภาพมีหนี้สินล้นพ้นตัวอย่างไร ทั้งจำเลยได้นำ

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

สืบว่าหนี้ระงับแล้ว และจำเลยอยู่ในฐานะจะชำระหนี้ได้ จึงยังไม่พอถือว่าจำเลยสมควรตกเป็นบุคคลล้มละลาย

➡ ข้อสังเกต

○ เมื่อคดีล้มละลายต้องพิจารณาเอาความจริงเป็นหลักสำคัญ บางกรณีการพิจารณาเอาความจริงจึงไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือหลักเกณฑ์ว่าด้วยพยานหลักฐาน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1823/2516 การพิจารณาคดีล้มละลายแตกต่างกับการพิจารณาคดีแพ่งสามัญ เพราะพระราชบัญญัติล้มละลายฯ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีผลในทางตัดสิทธิเสรีภาพของผู้ที่ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ฉะนั้นในการพิจารณาคดีล้มละลายศาลจึงต้องพิจารณาให้ได้ความจริงว่ามีเหตุที่จะฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายดังที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเป็นหนี้โจทก์สองแสนกว่าบาท แต่พยานโจทก์เบิกความว่าจำเลยถือหุ้นในบริษัทหนึ่งถึงสามแสนบาทซึ่งได้ชำระเต็มมูลค่าแล้ว และจำเลยเป็นผู้จัดการบริษัทอีกแห่งหนึ่ง นอกจากนี้ตามบัญชีทรัพย์สินซึ่งจำเลยแนบมาใน คำร้องขอสืบพยานยังปรากฏว่าจำเลยมีทรัพย์สินมีมูลค่ากว่าเก้าแสนบาท การที่จำเลยไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานจำเลย ศาลชั้นต้นก็สั่งสืบพยานจำเลยโดยถือว่าจำเลยไม่มีพยานมาสืบ และครั้งจำเลยยื่นคำร้องขอสืบพยาน โดยอ้างว่ามีได้จึงใจขาดนัด ศาลชั้นต้นก็สั่งยกคำร้องเสีย แล้วฟังพยานโจทก์ฝ่ายเดียวว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัว ย่อมไม่เป็นการเพียงพอแก่การพิจารณาหาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 14

คำพิพากษาฎีกาที่ 3606/2532 ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 14 การพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริง หรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง การที่จำเลยยื่นคำแถลงขอระงับพยานเพิ่มเติมเมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว แต่ศาลชั้นต้นรวบรัดฟังคำพยานโจทก์ว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้วมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาด โดยไม่รับบัญชีระงับพยานเพิ่มเติมของ

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

จำเลยเพื่อให้โอกาสจำเลยนำพยานเข้าสืบ จึงไม่เพียงพต่อการพิจารณาเอาความจริงตามมาตรา 14 กรณีมีเหตุสมควรให้ศาลชั้นต้นรับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและดำเนินการสืบพยานจำเลยต่อไปก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 340/2531 มูลเหตุตามที่โจทก์นำมาฟ้องเพื่อขอให้จำเลยตกเป็นบุคคลล้มละลายนั้น เป็นกรณีซื้อขายหลักทรัพย์ซึ่งพี่ชายจำเลยได้อาศัยชื่อจำเลยเล่นหุ้น การที่จำเลยเข้ามาเกี่ยวข้องกับโจทก์ โดยฐานะเป็นตัวแทนให้กับพี่ชาย บรรดาหนี้สินที่โจทก์อ้างมา เป็นเหตุเพื่อขอให้จำเลย ตกเป็นบุคคลล้มละลาย จึงหาเป็นหนี้สินค้างชำระของจำเลยโดยตรงไม่ ดังนั้นการที่จะอ้างคำให้การของจำเลย ไม่มีประเด็นนำสืบก็ดี หรือการนำสืบความจริงดังกล่าวฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา 94 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่ห้ามนำสืบพยานบุคคลเพื่อให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสารก็ดี อันเป็นการตรอนมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว ย่อมขัดต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัติล้มละลายฯ อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งกำหนดให้ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ว่า จำเลยเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวจริงหรือไม่ จำเลยชอบที่จะเสนอพยานหลักฐานดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2837/2539 ...เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์เพียง 84,568.29 บาท และยังประกอบกิจการมีรายได้ อีกทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 เป็นหนี้บุคคลอื่นใดอีก จำเลยที่ 1 จึงอยู่ในฐานะที่สามารถชำระหนี้ให้โจทก์ได้ ดังนั้น คำพิพากษาที่อ้างว่าหนี้สินของโจทก์ซึ่งได้ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าจำเลยที่ 1 ได้รับหนังสือทวงถามให้ชำระหนี้จากโจทก์แล้วรวม 2 ครั้ง และจำเลยที่ 1 เปลี่ยนชื่อสกุล ย้ายที่อยู่โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นสนับสนุน แสดงให้เห็นถึงฐานะของจำเลยที่ 1 ว่าตกอยู่ในสภาพมีหนี้สินล้นพ้นตัวอย่างใด รูปคดีจึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว พ.ร.บ.ล้มละลายฯ เป็นกฎหมายเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งกำหนดให้ศาลมีหน้าที่พิจารณาเอาความจริงให้ได้ว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ การที่จำเลยที่ 1 เสนอพยานเอกสารต่อศาลเพื่อให้ปรากฏความจริงดังกล่าว แม้ไม่ได้ส่งสำเนาให้แก่โจทก์ก่อนวันสืบพยานตามกฎหมายก็ไม่ใช่ข้อตรอนศาลมิให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว (ข้อสังเกต คำพิพากษาศาลฎีกานี้แสดงให้เห็นว่า แม้โจทก์จะพิสูจน์เข้าข้อสันนิษฐานตามมาตรา 8 ก็ตาม ก็มีได้เด็ดขาดที่ศาลต้องมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาด)

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 71/2522...ทางพิจารณาได้ความว่าหนี้ตามฟ้องของโจทก์ขาดอายุความ จึงเป็นหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิจะเข้ารับชำระหนี้ ตามมาตรา 94(1) ถือได้ว่าเป็นเหตุที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา 14 หนี้จ้างทำของอายุความ 2 ปี จำเลยมิได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ว่าขาดอายุความในคดีขอให้ล้มละลาย ศาลก็ยกเป็นเหตุพิจารณาว่าไม่สมควรพิพากษาให้ล้มละลายได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 754/2533 พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 14 กำหนดให้ศาลพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 ดังนั้น แม้คู่ความจะมีได้ยกขึ้นได้เพียงในประเด็นเกี่ยวกับหนี้โจทก์นำมาฟ้องอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนหรือไม่ ศาลฎีกาย่อมยกขึ้นวินิจฉัยเองได้

▶ คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดถือเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดีแล้ว ถือเป็นคำพิพากษาตามความหมายในมาตรา 6 บทนิยาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 3582/2536 การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีล้มละลาย กฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการเป็นการด่วนตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 13 และ 153 เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานศาลว่าเจ้าหนี้ได้ลงมติในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก ขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยล้มละลาย ศาลก็ต้องพิพากษาให้จำเลยล้มละลายตาม มาตรา 61 ทั้งนี้แม้คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาดจะยังไม่ถึงที่สุดก็ตาม คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาดเป็นคำสั่งชี้ขาดคดีมีผลเป็นคำพิพากษาตามความในมาตรา 6 คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้การพิพากษาให้จำเลยล้มละลายไว้จนกว่าศาลฎีกาจะได้ชี้ขาดตัดสินเรื่องที่จำเลยฎีกาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เป็นคำสั่งหลังจากที่ศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาแล้ว จึงมิใช่คำสั่งในระหว่างพิจารณาและไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ทันที

เหตุที่ศาลจะพิพากษายกฟ้อง ตามมาตรา 14

- 1) เมื่อมิได้ความจริงตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 เป็นกรณีที่พยานหลักฐานโจทก์ฟังไม่ได้ความจริงนั่นเอง
- 2) ลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด ไม่จำเป็นต้องได้ความโดยชัดแจ้ง เพียงแต่เห็นว่าอาจเป็นไปได้เท่านั้น แม้โจทก์จะนำสืบได้ความจริงตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ตามฟ้องก็ตาม
- 3) มีเหตุอื่นไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

ตัวอย่างคำพิพากษา

กรณี : ลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2260/2519 จำเลยเป็นข้าราชการตำแหน่งหัวหน้าแผนกได้รับเงินเดือนละ 2,700 บาท แม้เงินเดือนของจำเลย โจทก์ไม่อาจยึดมาชำระหนี้ของโจทก์ได้ ก็เป็นคนละเรื่องกับความสามารถในการชำระหนี้ของจำเลย ในฐานะข้าราชการ ความประพฤติดี ไม่เป็นหนี้บุคคลอื่นนอกจากโจทก์ จำเลยย่อมอยู่ในฐานะที่สามารถจะขวนขวายชำระหนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1012/2537 จำเลยรับราชการเป็นทหารยศจำสิบเอก รับเงินเดือนอัตรา 7,370 บาท และมีสิทธิในที่ดินซึ่งได้มาจากการจัดสรรของกองทัพบกคราประมาณ 20,000 บาท แม้ว่าจำเลยจะเป็นหนี้โจทก์จำนวน 55,668 บาท และเป็นหนี้บุคคลอื่นอีก 10,000 บาทเศษ แต่เมื่อได้พิจารณาถึงสถานะของจำเลยแล้ว จำเลยอยู่ในฐานะที่จะขวนขวายชำระหนี้โจทก์ได้ กรณีมีเหตุที่ยังไม่ควรให้จำเลยล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 14

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7566/2545 จำเลยประกอบกิจการรับจ้างทำสื่อโฆษณามาตั้งแต่ปี 2535 และในปัจจุบันยังประกอบการเป็นปกติ แม้ในช่วงระหว่างปี 2540-2542 ผลประกอบการยังขาดทุนแต่ก็สามารถลดยอดขาดทุนลงได้มาในปี 2542 ส่วนผลประกอบการปี 2543 ดีขึ้นมาก แม้เอกสารที่เสนอขอชำระหนี้โจทก์จะมีข้อบกพร่องทางบัญชีที่แสดงรายได้และกำไร แต่ก็สามารถนำมาพิจารณาแสดงให้เห็นว่ากิจการของจำเลยยังสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี

ประกอบกับโจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้หลังจากศาลแพ่งมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เพียง 1 ปีเศษ และจำเลยเคยยื่นข้อเสนอในการชำระหนี้แก่โจทก์ก่อนหน้าถูกฟ้องคดีล้มละลายนี้ ซึ่งโจทก์ก็มิได้โต้แย้งว่าจำเลยมิได้ยื่นข้อเสนอเช่นนี้ แสดงว่าจำเลยมิได้ละเลยการชำระหนี้ให้โจทก์

เมื่อไม่มีเจ้าหนี้รายอื่นยื่นฟ้องจำเลย และไม่ปรากฏจากพยานหลักฐานโจทก์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น แสดงว่าจำเลยยังมีความน่าเชื่อถือในการประกอบกิจการและฐานะทางการเงิน มิใช่เป็นเพียงการคาดคะเน ฉะนั้นเมื่อจำเลยยังประกอบกิจการอยู่เป็นปกติ ยังมีรายได้และผลกำไร จึงอยู่ในวิสัยและมีคู่ทางที่จะชำระหนี้แก่โจทก์ได้ กรณี(ถือว่า)มีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 14

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 478/2542 ข้อที่จำเลยฎีกาว่ามีทรัพย์สินเพียงพอชำระหนี้ดังที่บรรยายมาในฎีกาเพื่อแสดงว่าจำเลยจะพิสูจน์ว่าสามารถชำระหนี้ได้ เพราะจำเลยมิได้นำสืบไว้ให้ปรากฏในชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น ทั้งเมื่อจำเลยเป็นหนี้โจทก์ตามคำพิพากษา และศาลได้หมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีบังคับเอาชำระหนี้ของจำเลยแล้ว จำเลยก็มีได้ขวนขวายหาเงินมาชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์สินมาตีใช้หนี้โจทก์ การที่จำเลยอ้างขึ้นในชั้นฎีกาว่ามีทรัพย์สินพอชำระหนี้โจทก์ได้ทั้งหมดนั้น จำเลยควรแถลงข้อความจริงและส่งมอบทรัพย์สินต่าง ๆ เหล่านั้นให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพราะทรัพย์สินต่าง ๆ ของจำเลยมิเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายได้ กรณีจึงไม่มีเหตุที่ไม่สมควรให้จำเลยล้มละลาย

ตัวอย่างคำพิพากษา

กรณี : เหตุอื่นที่ไม่ควรให้ล้มละลาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 568/2506 จำเลยเป็นหนี้โจทก์ 2 จำนวน โจทก์เคยฟ้องจำเลยให้ล้มละลายในหนี้จำนวนหนึ่งแล้ว แต่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ทั้ง 2 จำนวนในกำหนด ศาลจึงสั่งยกเลิกการล้มละลายนั้นเสีย ดังนี้ โจทก์จะเอาหนี้ 2 จำนวนมาฟ้องให้จำเลยล้มละลายอีกไม่ได้ เพราะถ้ายอมให้ฟ้องได้เท่ากับอนุญาตให้ขยายระยะเวลาชำระหนี้ อันผิดบทบัญญัติในพระราชบัญญัติล้มละลายฯ และถือได้ว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเหตุไม่สมควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ศาลต้องยกฟ้องตามมาตรา 14 ตอนท้าย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1885/2542 เมื่อโจทก์บังคับคดีแล้ว จำเลยทั้งสองได้ผ่อนชำระเงินให้แก่โจทก์ครั้งละ 10,000 บาท ยังมีได้ละเลยที่จะไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา แม้จำเลยทั้งสองเป็นหนี้โจทก์ แต่การที่จะให้บุคคลใดสมควรเป็นบุคคลล้มละลายนั้น ไซ้แต่ฟังว่าลูกหนี้เป็นหนี้แล้วต้องเป็นบุคคลล้มละลายเสมอไป ทั้งพฤติการณ์ที่จำเลยทั้งสองเป็นหนี้โจทก์ก็สืบเนื่องมาจากการค้าขายขาดทุน ไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสองประกอบกิจการหรือก่อหนี้โดยทุจริตหรือประพฤติดเล่่นการพนัน จำเลยทั้งสองมิได้เป็นหนี้เจ้าหนีรายอื่น ๆ อีก

โดยสภาพหากให้จำเลยทั้งสองต้องเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว นอกจากจำเลยทั้งสองต้องออกจากการทำงาน จำเลยทั้งสองยังต้องขาดสภาพที่จะหาเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์ และยังก่อให้เกิดความเดือนร้อนแก่ครอบครัวทั้งหมดอีกด้วย เมื่อจำเลยทั้งสองประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่งมีที่ทำงานที่

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

แน่นอนมีรายได้ตามภาวะเศรษฐกิจที่ยังชำระหนี้ให้แก่โจทก์บางส่วนได้ ถือได้ว่าจำนวนทั้งสองยังมีความสามารถในการรวบรวมเงินชำระหนี้ กรณีจึงเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ (จำนวนทั้งสอง) ล้มละลายตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 14

คำพิพากษาฎีกาที่ 266/2545 การบังคับคดีเป็นสิทธิตามกฎหมาย โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จะต้องดำเนินการบังคับคดีตามขั้นตอนให้ครบถ้วนภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่มิคำพิพากษา และตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษานั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ซึ่งโจทก์จะดำเนินการบังคับคดีเมื่อใดก็ได้ภายในกำหนดดังกล่าวอันเป็นสิทธิที่โจทก์ทำได้โดยชอบ

จำนวนเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีหน้าที่นำเงินมาชำระแก่โจทก์ เมื่อไม่ชำระก็ต้องรับผิดชอบหนี้ที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนดอกเบี้ยที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา หาใช่เป็นผลมาจากการที่โจทก์ไม่ดำเนินการบังคับคดีแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น จำนวนซึ่งเป็นผู้มีหนี้สินสิ้นพันตัวจะอ้างการที่โจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินการบังคับคดีในทันทีมาเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำนวนล้มละลายหาได้ไม่

ข้อสังเกต

○ การพิจารณาเหตุควรให้ลูกหนี้ล้มละลายหรือไม่ต้องพิจารณาโดยหลัก “เหตุเฉพาะตัว” ดังนั้นในกรณีที่มีลูกหนี้ร่วม หรือผู้ค้ำประกัน ถูกฟ้องคดีล้มละลายด้วย การพิจารณาว่าลูกหนี้มีเหตุที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลายหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาจากเหตุปัจจัยหรือข้อเท็จจริงของลูกหนี้แต่ละคน แยกออกจากกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 418/2538 การพิจารณาว่าลูกหนี้ร่วมคนใดมีหนี้สินสิ้นพันตัว ไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือไม่ หรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลายหรือไม่นั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้ร่วมแต่ละคน

เมื่อจำนวนที่ 1 และจำนวนที่ 2 เป็นลูกหนี้ร่วมของโจทก์ แม้จำนวนที่ 1 มีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินพอที่จะชำระหนี้ให้แก่โจทก์ได้ย่อมเป็นเรื่องเฉพาะตัวของจำนวนที่ 1

ส่วนจำนวนที่ 2 (ข้อเท็จจริง) ถูกบังคับคดียึดทรัพย์ออกขายทอดตลาดและไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่สามารถชำระหนี้แก่โจทก์ได้ จำนวนที่ 2 จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าเป็น ผู้มีหนี้สินสิ้นพันตัวตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 8(5)

บทที่ 3 กระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย

การที่จำเลยที่ 1 มีทรัพย์สินพอที่จะชำระหนี้แก่โจทก์ได้ถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยที่ 2 ล้มละลายตามมาตรา 14 ด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 3778/2542 จำเลยทั้งสองและ ส. ต่างเป็นลูกหนี้โจทก์ร่วมกัน โจทก์มีสิทธิเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่ละคนหนึ่งสิ้นเชิงหรือแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่จำเลยทั้งสองกับ ส. ก็ยังคงต้องผูกพันอยู่จนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 291 ดังนั้นการที่โจทก์บังคับคดียึดทรัพย์จำนองของจำเลยที่ 2 และของ ส. แต่ขายทอดตลาดทรัพย์จำนองของจำเลยที่ 2 เพียงรายเดียว และรับชำระหนี้จาก ส. 7,200,000 บาท แล้วปลดจำนองให้ ส. นั้นจึงเป็นการใช้สิทธิของโจทก์ที่กระทำโดยชอบ การที่ศาลจะพิพากษาให้ผู้ใดล้มละลายเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นรายบุคคลเฉพาะบุคคลนั้น ๆ จะนำเหตุที่โจทก์ไม่ฟ้อง ส. ให้ล้มละลาย ทั้งที่ ส. เป็นลูกหนี้ร่วมกับจำเลยทั้งสองมาเป็นเหตุยกฟ้องโจทก์ยอมไม่ได้ เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่มีหลักฐานยืนยันถึงจำนวนเงินรายได้ต่อเดือนมาแสดง ส่วนจำเลยที่ 2 ไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินมายืนยันอีกทั้งทรัพย์สินบางรายการก็ติดจำนอง กับเป็นมรดกระหว่างพี่น้องจึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสองอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดอันจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องตามมาตรา 14

คำพิพากษาฎีกาที่ 4287/2542 การพิจารณาว่าลูกหนี้ร่วมคนใดมีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้ หรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลานั้น เป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้ร่วมแต่ละคน แม้ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 มีหนี้สินล้นพ้นตัว เมื่อโจทก์นำสืบว่าจำเลยที่ 2 ต้องข้อสันนิษฐานว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัวโดยจำเลยที่ 2 มิได้นำพยานเข้าสืบให้ศาลเห็นเป็นอย่างอื่น จึงต้องฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยที่ 2 มีหนี้สินล้นพ้นตัว และการที่จำเลยที่ 1 มีทรัพย์สินพอที่จะชำระหนี้แก่โจทก์ได้ ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยที่ 2 ล้มละลาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 4287/2543 การพิจารณาว่าลูกหนี้ร่วมคนใดมีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลานั้น เป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้ร่วมแต่ละคน แม้ข้อเท็จจริงจะฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 มีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่เมื่อโจทก์นำสืบว่า จำเลยที่ 2 ต้องข้อสันนิษฐานว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัวโดยจำเลยที่ 2 มิได้นำพยานเข้าสืบให้ศาลเห็นเป็นอย่างอื่นจึงต้อง

บทที่ 3 กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

ฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยที่ 2 มีหนี้สินส่วนตัว และการที่จำเลยที่ 1 มีทรัพย์สินพอที่จะชำระหนี้แก่โจทก์ได้ ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยที่ 2 ล้มละลาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 5429/2543 แม้จำเลยจะเพิ่งได้รับ โอนที่ดินภายหลังที่โจทก์ฟ้องคดีล้มละลายแล้ว ย่อมเป็นทรัพย์สินที่โจทก์สามารถบังคับชำระหนี้ได้ หากกฎหมายกำหนดว่าต้องเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนฟ้องคดีล้มละลายไม่ จำเลยจึงไม่ใช่บุคคลมีหนี้สินส่วนตัว ไม่ควรให้จำเลยเป็นบุคคลล้มละลาย